

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI A1
TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

‘Hapsolmuş Hayatlar’

Araştırma Sorusu: Anayurt Otelı adlı romanda kullanılan *otel* uzamının bir metafor olarak odak figür Zebercet’in kimliği üzerinde yarattığı *yalnızlık* ve *yabancılaşma* izlekleri bağlamında incelenmesi.

Ders: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 4122

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
I.BÖLÜM:	
‘ANAYURT OTELİ’ UZAMININ ODAK FİGÜRÜN DÜNYASINDAKİ YERİ.....	7
II.BÖLÜM:	
EMEKLİ SUBAY’IN GİZEMİ.....	18
SONUÇ.....	22
KAYNAKÇA.....	23

Araştırma Sorusu: Anayurt Oteli adlı romanda kullanılan *otel* uzamının bir metafor olarak odak figür Zebercet'in kimliği üzerinde yarattığı *yalnızlık* ve *yabancılaşma* izlekleri bağlamında incelenmesi.

GİRİŞ:

Bir kişi veya bir grup insanın yaşadıklarını, zaman ekseninde belirli bir mantık ilişkisi çerçevesinde anlatmayı hedefleyen roman, modern bir yazım biçimidir. Bilinen ilk örnekleri Rabelais, Cervantes vb. öncüler tarafından 15.-16. yüzyıllarda yazılmış olmasına rağmen özellikle 19. yüzyıldan sonra popülerite kazanmış ve 20. yüzyılda çağdaş edebiyatın en önemli türlerinden biri haline gelmiştir. Öyküye göre boyut olarak daha uzun, olaylardan çok kişileri merkeze alan roman, o kişi veya grup çevresinde yaşanan olayları ve bu olaylara verilen iç ve dış tepkileri, sanatsal bir dizgi içerisinde bütüncül bir yaklaşımla anlatmayı hedefler. Bazı deneysel örneklerde istisnaları görülse de başı ve sonu belli bir olay kurgusu, çevresel betimlemeler ve kişilerin ruhsal dünyasında yansımaları da içerecek şekilde yansıtılır.

Romanlarda anlatılan olaylar çoğunlukla sıradan insanların günlük yaşantılarıdır. Kahramanlık öyküleri, dünyayı değiştiren büyük olaylar romanın konusu olsa da esas amaç o olayların birey ve toplum üzerindeki yansımalarının irdelenmesidir. Olaylar, destanlar veya tarihi metinlerdeki gibi sadece saraylar, savaş alanları gibi destansı uzamlarda değil, çoğu kez sokaklar, evler, meyhaneler gibi sıradan yerlerde geçer. Ağır, üst düzey bir dil yerine günlük ve sıradan söylemler kullanılır. Anlatılan olay, içinde kullandığı toplumun yaşadığı dönem ve uzamın özelliklerinden bağımsız düşünülemez. Aksine toplumsal, politik olaylar ve gelişmelerle çok yakın ilişkide, anlatılan dönemin toplumsal gerçeklerine en duyarlı

yazın türüdür. Günümüz romanı, insanı toplumsal ve tarihsel bir varlık olarak merkeze alır ve gerçeğin savunuculuğunu yapar, böylelikle romanda tüm öğeler sıradan insanın sıradan yaşantılarını yansıtır.

Bu sıradanlık doğal olarak gündelik yaşamın izlerini yansıtır. Bu yaşamın tüm öğeleri kurguya veri olur. Gerek yaşanan yerler gerek ilişkiler gerçek yaşamda olduğu gibi alınıp kurguda kendince bir anlama bürünür. Kurguya ayrı bir boyut katan uzamlar var olan kurgu içinde canlı bir figür kadar değer ve gizem kazanır. Sert bir poyrazla dev dalgaların buluştuğu bir falezin en uç noktası, boş bir sokak, ıssız bir köşebaşı, kalabalık bir cadde, eski bir konak, zengin bir yalı, burun direklerini sızlatan ağır ilaç kokulu bir hastane koridoru, yalnız bir devlet misafirhanesi, küf kokulu bir otel odası... Her biri o kurguda anlam kazanan, o kurguya özgü birer ayrıntıdır. Evet, otel de bunlardan biridir. Otel; insanların belirli sürelerle ikamet ettikleri, sürekli bir devinimin var olduğu, farklı kişilik özelliklerine sahip binlerce insanın hiçbir zaman güçlü bir bağlılık hissetmeden gelip geçtikleri, tam bir aidiyet olmasa da her konaklayanın bir şeyler bırakıp bir şeyler aldıkları yerlerdir. Otelin kâğıt üzerinde bir sahibi olsa da bu sahiplik ilişkisi diğer uzamlardaki kadar güçlü bir ilişki değildir. Buraların gerçek sahipleri yoktur ve her konuk bir süreliğine de olsa o yerin sahibidir. Otel müşterisi, yattığı yatağın, oturduğu sandalyenin mülkiyetine sahip değildir. Ama o odada geçirdiği anın sahibidir ve odanın içinde eşyalar ve uzam kişinin yaşantısı üzerinde etkilidir.

Kişi ve uzam arasındaki bu (otel-karakter) ilişki insanın dünyadaki serüvenini açıklamak için bir metafor olarak kullanılmıştır. Bir kavramın anlatılmasında, anlatımı güçlendirmek için benzer özelliklerinden dolayı başka kavramların

kullanılması demek olan metafor, çağdaş metinlerde olduğu kadar Türk edebiyatının çeşitli dönemlerinde pek çok sanatçı tarafından kullanılmış bir söylem tekniğidir. Anlama derinlik katmasının yanında farklı bir bakış ve gizem kazandıran bu teknik, uzamları sunarken sıradanlığın dışına çıkmak isteyen pek çok edebiyatçının seçeneği olmuştur. Özellikle, tasavvufi metinlerde, örneğin, Ahmet Yesevi'nin Menakıpnamelerinde yaşamın sonluluğunu ve dünyanın çok da ciddiye alınmaması gerekliliğini anlatmak için “han” benzetmesine sıkça başvurulmuştur.¹

Çağdaş edebiyatta (Dünya ve Türk), kişi ve olayları belirli bir kesitsel ve uzamsal dizgide anlatmak için otel metaforunun kullanılması çok nadir bir yaklaşım değildir. Bu yaklaşımda, roman kahramanının hayatına giren ve onu etkileyen kişileri, yaşamında karşılaştığı olayları, bu kişi ve olayların kahraman üzerinde bıraktığı izleri, kahramanın bilinç dünyasının nasıl ve niçin biçimlendiğini kısıtlı bir zaman diliminde derli toplu anlatmak amacıyla otelin arka plan olarak seçilmesi nadir bir yöntem değildir. Bu örneklerde otel, kahramanın yaşadığı çevrenin, dünyanın mikro ölçekteki bir modeli; otel konukları, bu yaşama belirli bir zaman diliminde dâhil olup az ya da çok izler bırakan kişilerdir.

Çağdaş Türk edebiyatının klasiklerinden biri sayılan *Anayurt Otel*i, küçük bir Anadolu kasabasındaki köhne bir otelin kâatibi Zebercet'in gözünden bir yandan 1960'lar Türkiye'sinin toplumsal fotoğrafını çekerken, öte yandan bireyin kimlik arayış serüvenini sergilemektedir. Otel misafirleri, farklı karakter özellikleriyle bu arayışta belirleyici rol oynamaktadır. Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam* gibi diğer romanlarında görülebileceği üzere anlatımı kişi odaklıdır ki ana karakterin olaylar ve

¹ Yesevi Menakıpnamesi-Altmış Üçte Girdim Yere, Ketebe Yayınevi, 1.Basım,2021

uzamlar karşısındaki görüşünün açık ve net olduğu söylenebilir. Bu da otel motifinin Zebercet karakteri üzerinde nasıl bir izlenim bıraktığını daha net anlaşılmasını sağlar.

Yusuf Atılın, Türk edebiyatının 'yeraltı edebiyatı' türünün öncülerindendir.² Yeraltı Edebiyatı olarak adlandırılan bu yönelimde olaylardan çok karakterlerin bilinç akışı tekniğiyle öne çıkardıkları unsurlar dikkat çeker. Aylak Adam'da 'C' nin ve bu romanda da 'Zebercet' in bilinç akışı ve iç monolog tekniğiyle okura sunulması bu argümanı destekler. Bu kısımlarda herhangi bir noktalama işareti vs. kullanılmaması anlatılmak isteneni anlamayı zorlaştırırsa da Yusuf Atılın, bilinç akışı tekniğini karakterin zihnindeymiş algısı yaratarak karakterin kurgu içindeki işlevini daha belirgin kılmak ve okuru bu yönde düşündürerek asıl söylenmek istenene okuru çekmektir. Aynı zamanda romanda olay örgüsü kurulurken kısa ve net yargılarla Zebercet karakteri üzerinden bilinç akışı tekniği kullanıldığı yerlerde cümleler oldukça uzundur.

Bu tez çalışmasında Yusuf Atılın'ın ustalıkla ele aldığı Anayurt Oteli romanında, Anayurt Oteli'nin, Zebercet karakterinin oradaki görevinin ve otelde konaklayan misafirlerle arasında kurduğu bağın onun kimliği, kişiliği ve düşünceleri üzerinde olan etkisi, yapıttan alıntılar, örnekler ve Zebercet'in bilinç akışından yola çıkarak analiz edilmiştir.

² Çakmakçı, Osman. "Edebiyatın Yeraltı Damarı." *Kitap- Milliyet İnternet*, <https://web.archive.org/web/20151228180330/http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/041104/02.html>.

Bu çalışmada amaçlanan, tekdüze ve karakterin kendi dünyasında yaşadığı bir hayatın getirdiği yabancılaşma sorununun ve yalnızlığın karakterin kimliği üzerindeki etkisini incelemektir.

1.BÖLÜM: “ANAYURT OTELİ” UZAMININ ODAK FİGÜRÜN DÜNYASINDAKİ YERİ

Romandaki temel uzam olan Anayurt Otelî'nin bulunduğu semt, eski Rum zenginlerinin oturduğu bir yerleşim yeridir. ‘Anayurt’ Otelî'nin ad seçiminin de bu Rum kesiminin ayaklanmalarına karşı yurtsever bir tür direniş olması olasılığı da oldukça yüksektir. Romana adını veren ve temel taşı olan ,‘Anayurt Otelî’ romanın temel uzamıdır.

Yusuf Atılğan'ın otel hakkındaki betimlemelerinden bu ‘üç katlı eşraf konağının’ oldukça eski bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Otel hakkında yapılan betimlemelerde aynı zamanda kapı kemerinde yazılı olan 1839 tarihi de bu önermeyi desteklemektedir:

... O zamanlar bir yerli ozan konak yapıldığında ne aruza ne de heceye uyan tuhaf bir tarih yazmış: Bir iki iki delik.... Arap rakamlarıyla bin iki yüz elli beş ediyor, şimdiki tarihle bin sekiz yüz otuz dokuz... (Sayfa 14)

Romanın odak figürü olan Zebercet, doğumundan itibaren ailesinin işlettiği bu ‘Otel’e ev demektedir. Yukarıda da sözü edildiği gibi insanların sadece iki-üç günlüğüne kalıp herhangi bir aidiyet duygusu hissetmedikleri otel kavramına ilişkin

bu genel geçer algının tersine kurguda Anayurt Oteli Zebercet'in hayatı boyunca bir yuva olarak gördüğü tek uzamdır.

Otelin betimlemeleri genel olarak üçüncü kişi ağzından yapılmış, gözleme dayalı bir teknikle yazar okuru uzam içinde yaşatmayı, uzama ilişkin izlenim uyandırmayı tercih etmiştir:

'...İstasyon alanından otele çıkan sokağın başında bir çam ağacının gövdesine tenekeden kesilmiş, koyu yeşil üstüne ak harflerle OTEL yazılmış ok biçimi bir gösterge çakılı, ama yıllar sonra çivilerden biri çürüyüp kopunca okun ucu aşağıya dönmüş toprağı gösteriyor, otelin yeraltında olduğu sanısını veriyor insana...' (sayfa 15)

Yusuf Atılgan'ın yeraltı edebiyatının önde gelen temsilcilerinden olduğu yukarıda söz edilmişti. Gerçekçi ve olabildiğince sahici bir anlatımın izlerinin görüldüğü ve yine yukarıda otel betimlemesiyle bunun bir anlamda kanıtlandığı düşünülrse karakterlerinden seçilen uzama kadar somut gerçeklik üzerinden kurulan tüm öğeler bu betimlemelerde birer bir sembol gibidir. Yine “Yeraltı Edebiyatı”temel niteliklerinden biri olan sıra dışı karakterlerin sıra dışı eylemlerine bir kanıt olarak sunulabilecek olan Zebercet 'in Ortalıkçı Kadın'ı Anayurt Oteli'nde öldürmesi, kendini emekli subay diye tanıtan ancak aslında bir kanun kaçağı olduğu öğrenilen adamın Anayurt Oteli'nde konaklaması, otelde konaklayan müşterilerden birinin oda arkadaşının saatini ve parasını çalıp kaçması, otele gelen orta yaşlı, kasketli, köylüye benzeyen iki adamın nereden oldukları hakkında yalan söylemeleri gibi kesitler, bu gizliliği, bilinmezliği öne çıkaran ya da sezdirenen anlatımlardır ki yazar söylemsel

seçiminde bilinçlidir. Üçüncü kişi anlatımı burada ilahi bir tondan çok samimi ve sıcak bir tona taşımıştır. ‘...otelin yeraltında olduğu sanısını veriyor insana...’ kesiti bunu desteklemektedir. Bu kesitte de görüldüğü gibi yoğun betimlemelerle romandaki kurgu başlamadan uzam ile ilgili bilgiler de okura aktarılmıştır:

‘...Aşağıya inince dış kapının kol demirini indirdi; sol cebinden anahtarı alıp kilidi açtı...’ (Sayfa 21)

Betimlemelerle desteklenen kurgu, Anayurt Oteli özelinde, oradaki yaşam biçiminin odak figürle ilişkisi bağlamında okura sunulmuştur. Günlük hayatta karşılaşılan otellerin çoğu daha çok müşteri gelebilir ihtimaliyle 24 saat açık olur. Ancak Anayurt Oteli, romanın ilerleyen kısımlarında da görüleceği üzere belirli bir saatte kapanır. Odak figür Zebercet her gece kesitte de bahsedilen kapının sol demirini indirip kapıyı kilitletler. Bir müşterinin gece vakti dışarı çıkmak isteyebileceği ihtimalini göz önünde bulundurmaz. Bu da Anayurt Oteli’nin tıpkı bir ev gibi kapısının kilitlendiği, içerisinde bulunan insanların oradayken evdeymiş gibi hissettiği, birlik duygusunun evdeymişçesine var olduğu bir yer olduğunu gösterir. Zebercet figürüne ise bu ‘ev’i idare etme görevi yüklenmiştir:

‘...Bir de siyasal partilerin yıllık toplantılarına ilçeleriden gelen delegelerden beş-altısı burada oturup konuşur, tartışırlardı. Bir ara tartışma kızıdır, biri yüksek kişilerden birinin adını söyler, bir başkası ‘Hişşşt’ der, kürsüsünde oturan Zebercet’e bakarlar, eğilip fısıldaşmaya başlarırdı...’ (Sayfa 29)

Zebercet'in Anayurt Oteli çatısı altında oluşan aile bütünlüğünün yetkili bireyi, ebeveyni olduğu bu kesitten anlaşılmalıdır. Tıpkı evde çocuklar arası tartışma dönerken birden anne-babalarına bakıp sessiz olmaları gerektiği gibi otelde konaklayan diğer müşteriler tartışırken Zebercet'in bir tepki vereceğinden korkmaları, ona olan saygılarını belli edip sessiz olmalarından Zebercet'in bu ailenin ebeveyni gibi en yetkin bireyi, temel direği olduğu anlaşılmalıdır.

Anayurt Oteli'nde Zebercet'in rolünün yanı sıra orada konaklayan insanların bu süreç boyunca birbirleriyle olan ilişkilerine değinmek, kurguda otelin yerini anlamak için oldukça önemlidir:

'-Merdiveni çıkınca sağda dipteki oda. Sağdaki ilk kapı ayakyoludur. Kapınızı kilitlemeyin; gerekirse birine veririm boş yatağı.

..... Kimi geceler birbirini tanımayan üç kişinin aynı odada yattığı olurdu...'

(Sayfa 31)'

'.... 'İyi geceler' dedi, kapıyı kapadı. 'Vay canına' dedi yaşlıca biri. 'Hadi yatın artık arkadaşlar.' (Sayfa 40)

Buradan yola çıkarak Anayurt Oteli hakkında bir olumlu bir de olumsuz olmak üzere iki farklı nitelik göze çarpmaktadır. Otel, bireysel bağlamda mahremiyet gerektiren ve kişilerin "yalnız" olarak bir odada tek başlarına kalmayı tercih edecekleri küçük yerleşkeler olarak düşünülürse bu otelin müşterilerine bu olanağı sunmaması kişinin bir anlamda güven duygusunu zedeleyen ve hayatlarında daha önce görmedikleri insanlarla beraber bir odayı paylaşmaları gibi etmenler oteli aslında oldukça tehlikeli ve tedirgin edici bir yer yapmaktadır. Otelin kurgu boyunca 'yeraltı'

kavramıyla sembolize edilmesi bu yanını kanıtlar niteliktedir. Diğer bir yandan, otelde konaklayanlara aslında kontrolsüzce birlik, beraberlik ve aile duygusu aşılamaktadır. Otelin müşterileri hangi odada konaklamak isterlerse istesin, yine de tanımadığı şahıslarla sanki aileymişçesine bir oda paylaşmak durumunda olmaları ister istemez müşterileri birbirleriyle etkileşime sokar ve bu da otelin içerisinde sıcak bir ortam oluşmasını sağlar. Bu ikili bakış otel hakkındaki gizemin romanın sonuna kadar saklı tutulmasını sağlar.

'... 'İyi geceler' dedi, kapıyı kapadı. 'Vay canına' dedi yaşlıca biri. 'Hadi yatın artık arkadaşlar.' (Sayfa 40)

Yukarıdaki kesit otelde bir baba-oğul tartışmasından sonra otelin müşterileri arasında geçen bir konuşmadan alıntıdır. Yukarıda bahsedildiği gibi otelde kendiliğinden oluşmuş bir birlik beraberlik duygusunun egemen oluşu yadsınamaz bir kabuldür. Yusuf Atılgan, otelde birbirini neredeyse hiç tanımayan insanların aynı odalarda yattığını, aynı lavaboyu, dolapları paylaştığını söyler ve bu da okura bu otele özgü bir yaşam anlayışı yarattığını hissettirir. Bu kesitte de görülmektedir ki oteldeki kimseyi daha önce görmemiş olan bir müşteri, işte tam da bu anlayışın etkisi ile otelde konaklayanlara 'arkadaş' diye hitap etmektedir:

'...Gerçekten evli çiftlerin de yattığı geniş yataklı odalardan birinde, 2 ya da 6 numarada yatırırdu bunları. Seyrek de olsa kimi geceler genç bir erkekle gelen orta yaşlı, çoğu tedirgin 'baba'lara, 'amca'lara iki yataklı odalardan birini verirdi...' (sayfa 39)

Anayurt Oteli her ne kadar gelen geçenin konakladığı ve sonucunda da

içerisinde hırsızlık, cinayet gibi olayların yaşandığı bir yer gibi yansıtılsa da oldukça kurumsal bir yapıdır. Odak figürü Zebercet, ailesinden yadigâr olan bu oteli azami ciddiyet ile yönetmektedir. Her gelen müşterinin kimliğini kontrol etmekte, çöp çıkarmak, sigara küllüklerini boşaltmak, çay koymak gibi saatleri aksatılmadan yapılan görevlerini aksatmadan yerine getirmektedir. Bu planlı işleyiş, odak figürün hem sahip olduğu değeri koruma hem kendi aidiyetini geçici de olsa yaşayanlara geçirme hem de sahip olduğu işe karşı üstlendiği sorumluluğu yansıtmaktadır:

‘... Merhaba, odam boş mu? ...’ (Sayfa 40)

Bu kesitte “odam” söyleminden yola çıkarak bir kez daha Anayurt Oteli’nin orada konaklayan insanlara bir aidiyet duygusu hissettirdiği görülmektedir. Normalde birkaç günlüğüne ziyaret edilip unutulmuş, geçici barına amaçlı kullanılan ‘otel’, zaman içinde bir aidiyet yaratmakta ve müşteriler burayı bir aile ortamına dönüştürerek ‘odam’ söylemiyle bu aidiyeti içselleştirmektedirler. Anayurt Oteli’nin odalarında birçok insan konaklamaktadır. Birçok insan farklı zamanlarda aynı yatakta uyumakta, aynı lavaboyu kullanmaktadır ama buna rağmen o odaya ‘odam’ denilmesi Anayurt Oteli’ni tek seferlik bir konaklama mekânından çok ikinci bir ev konumuna taşımıştır ki yukarıda da söz edildiği gibi bu otelin bir biçimde kurduğu o özel yaşam alanı özelliğindedir.

Bunun yanı sıra bu planlı işleyişle beraber Zebercet'in hayatının tekdüzeliği okura aktarılmak istenmektedir. Yazar, bu kesitlerde leitmotif tekniğiyle bazı kavramları tekrarlayarak Zebercet'in hayatında her şeyin aynı olduğunu, birbirini tekrarladığını dile getirir. Örneğin 'tren' kavramı bu tekrarı anlatmak için kullanılan kavramlardan birisidir:

'...On sekiz kırk treninin geçişinden sonra elleri arkada merdivenle dış kapı arasında gidip geliyordu...' (sayfa 40)

'...Gene de trenin geçmesini bekledi...' (sayfa 43)

'...Bir oteli yönetmekle bir kurumu, geniş bir işletmeyi, bir ülkeyi yönetmek aynı şeydi aslında. İnsan kendini, olanaklarını tanımaya, gerçek sorumluluğun ne olduğunu anlamaya başlayınca bocalıyordu, dayanamıyordu. Ülkeleri yönetenler iyi ki bilmiyorlardı bunu; yoksa bir otel yöneticisinin yapabileceğinden çok daha büyük hasarlar yaparlardı yeryüzünde. Defteri kapadı...'

Bu satırlarda çok benzer özelliklere sahip olduğu söylenen ülke ve otel yönetimi, benzetme tekniğiyle yakıştırmalı bir söylemle aktarılırken, Zebercet'in işini ne kadar sahiplendiği, sorumluluk bilinci yüksek bir birey olduğu, işine verdiği değer okura aktarılmaktadır. Zebercet'in Anayurt Oteli'ni tıpkı bir aileyi, bir ülkeyi yönetircesine sahiplendiği duygusu da bu bağlamda hissettirilmektedir.

Yusuf Atılgan romanda otelin yukarı katlarını soğukluğunu ve yalnızlığını öne çıkaran değişmeceli bir söylemle okura aktararak bir bakıma kurgunun devamında o katlarda gerçekleşecek olan olaylar hakkında ipucu vermiştir. Zebercet'in Ortlakçı Kadın figürünü üst katta öldürmesi ise ölümün soğukluğu ve ölü bedeninin kısa zaman içerisinde soğuduğu gerçeği düşünüldüğünde bu ima gerçek anlamına kavuşmakta, böylelikle ipucu izlek olarak okurdaki soru işaretlerine yanıt niteliği taşımaktadır:

'-Gaz sobası yanar burada. Merdiven başının geçme tahtaları vardır, kapısı da....

-Öteki katlar?

-Yukarılar ısınmaz.'

Anayurt Oteli, Zebercet için bir arayış, bir tahmin, bir kurgulama alanıdır. Otele gelen müşteriler hakkında çokça düşünür, kendince yorumlar yapar, tahminde bulunur... *'Güç durumdayız' demişti adam. Belki ikisi de evliydi. Odaya girer girmez sarılır mıydı? 'Kapıyı kilitle' derdi kadın...'* Bu kesitte de görülebileceği üzere Zebercet, otele yeni gelen müşteriler konusunda kurgular geliştirip kafasını bunlarla meşgul etmiş, bir anlamda yalnız yaşamına ortak ettiği, geçici de olsa bu uzamı sahiplenecek kişilerin kimliklerini sorgulayarak kendince oyunlar üretmiştir.

Sanrıya dönüşen tüm bu kurgular, Zebercet'in bir bunalımda olduğu şüphesi uyandırır ki bunun en büyük sebebi Anayurt Oteli'nin kendisidir. Doğduğundan beri aynı ortamda yaşıyor olmak, her gün aynı prosedürleri yürütüp aynı şeyleri yapmak, otelden haftada bir veya iki haftada bir çıkmak ve aklını kurcalayan en büyük unsurun otele gelen insanların hayatları olması onu öncelikle tekdüzeliğe, tekrar eden bir eylemsizliğe ve bunalıma sürüklemiştir.

'...Ne yapmaya gitmişti o köye? Dört gündür kafasından geçen olasılıkların en olası: belki erkek kardeşi öğretmen atanmıştı oraya. En çok bir hafta kalırdı. Bir akşam on sekiz kırk treniyle gelecek, bir gece daha kalacaktı burada...' (Sayfa 32)

Bu kesit de aynen yukarıda bahsedilen yargıları destekler niteliktedir. Yusuf Atılgan Zebercet'in ruh halini ve düşüncelerini aktarırken bilinç akışı tekniğini ilahi anlatıcıyla harmanlayıp okura sunmuştur. Bu kesitte Zebercet'in otele gelen bir kadın hakkında sorgulamalarına yer verilmiştir. Kadından oldukça etkilenmiş ve kadının kaldığı odayı olduğu gibi korumayı kendine görev edinmiştir. Bunu yapmasında herhangi bir amaç da belirtilmemiştir. Hayattaki en büyük amacının tanımadığı bir kadının kaldığı odayı olduğu gibi korumak olması dolayısıyla Zebercet'in yaşamında elle tutulur, gerçek bir amaç veya motivasyon olmadığı bir örneğidir. Bunun yanı sıra saplantı haline gelen bu korumacı tutum, Zebercet'in düzenini bozar. Eskiden saklamaya çalıştığı acımasızlığı ve cinsel dürtülerini artık bastıramaz hale gelir. Kurguda ise bu iki duyguyu aynı anda yansıtılır. Ortakçı Kadınla önce birlikte olur sonrasında yukarıda da bahsedildiği üzere onu acımasız bir şekilde boğar.

Okura verilen bilgilerden yola çıkarak hiç âşık olmamış, hiç kimseye duygusal bir bağ kurmamış, o güne kadar gerçek bir dostluk edinmemiş, hayatındaki tek görevi Anayurt Oteli'ne sahip çıkmak olan Zebercet'in yaşadığı bunalım ise bu durumların kimliğine olan izdüşümüdür. İnsanlarla kurduğu iletişim oldukça resmi, otel sahibi-müşteri ilişkisinden farklı olamamıştır. Müşterisi ile bundan daha samimi bir bağ kurmaya ne zaman yeltense sözü kesilmiştir, çabası hor görülmüştür.

'Gaz sobası yanar burda. Merdiven başının geçme tahtaları vardır, kapısı da...'
(sayfa 42)

Bu kesitte Yusuf Atılgan Zebercet'in sözünün kesildiğini dolaylı yoldan üç nokta ile okura aktarır, onun söyleyeceği herhangi bir sözün insanların gözünde bir değeri olmadığı vurgulanmaktadır:

'Elini burnuna götürürken bir gören varmış gibi çekti...' (sayfa 40)

Zebercet'in insanlardan bu kadar kopuk olması onu özgüvensiz bir birey haline getirmiştir. Bu kesitte otelin resepsiyonunda bir tek kendisi olmasına rağmen yine de rahat hareket edememiş olması onun özgüvensizliğini yansıtır niteliktedir.

'Kapı açıldı: İyi giyinmiş bir adamdı. Bu yüzü...' (sayfa 41)

Her ne kadar romanda üçüncü kişi anlatım egemen olsa da yukarıda da söz edildiği gibi bilinç akışı tekniği ile Zebercet'in aklından geçenler okura aktarılmış ve bu da okurun Zebercet'in ruh halini daha iyi algılamasına olanak sağlamıştır. Bu kesitte de görüldüğü üzere cümlenin başında üçüncü kişi anlatımla iyi giyinmiş bir adamın otelden içeri adım atması gibi olay akışı olduğu gibi betimlenmişken bilinç akışı ile Zebercet'in bu yüzü daha önceden tanıdığı hissettirilerek anlatım zenginleştirilmiştir.

'...Birden tanıdı. İki yıl önce bir gece otelde kalıp sabah giderken 'Üstümde para yok;sonra veririm' diyen adamdı.Masanın önünde durdu.....

...-Kusura bakmayın. Bir gecelik borcunuz da var bize.

-Nasıl? Borcum mu?

-Evet. İki yıl önceydi...' (Sayfa 43)

Zebercet'in hayattaki tek görevinin Anayurt Oteli'ni idare etmek olması, onun bu karşılaşmadaki gibi gereksiz ve hatırlaması güç detayları rahat bir biçimde diri tutmasını sağlar. Aynı zamanda hem bunalımı hem de otelin içerisinde olan aile ortamı ve rahatlık onu otele daha çok bağlamış, otelin işlerinin üzerine aşırı derecede düşmüştür. Bu üzerine düşüş, bu bir biçimde sürekli iletişim halinde olma durumu diyalog tekniği ile roman boyunca anlatımı güçlü kılmıştır:

'.. Kalkıp deftere baktı. 6 numarada Saliha Alakaş ile Ahmet Alakaş yazılıydı. Defteri kapadı. Günlük fişte 6 numaraya aynı adları yazdı. Bunlardan önce gelen adama bir ad düşündü...' (Sayfa 48)

Bu kesitte Zebercet'in bunalım dolayısıyla otelin en ufak detayını bile bir takıntı haline getirmesi bir kez daha öne çıkarılmıştır. Sadece otele gelen insanların geçmişleri, çiftlerin aralarında kuracakları diyaloglar vs. gibi şeyleri kafasında kurup tahminler yapmanın yanı sıra bu insanların adları hakkında da bir tahmin yapmaktadır. Bu da otelin müşterilerinin onun hayatında ve aklında bir karakter olarak kalmasını sağlayacaktır. Bunun sebebi ise bahsedildiği üzere Zebercet'in arkadaş diyebileceği herhangi bir insandan yoksun bir hayat sürmesidir.

Romanda betimlendiği üzere Anayurt Oteli, Anadolu'nun bir kasabasinda bulunan bir oteldir. Otel, 'kasabada bulunan tren istasyonunun arkasındaki alandan ana caddeye çıkan sokağın karşısında, eskiden zengin Rumların oturduğu bir mahallede' bulunur. Otelin kurgudaki ve Zebercet üzerindeki önemi ise yadsınamaz büyüklüktedir. Zebercet, bahsedildiği üzere içine kapanık, dışarıyla pek bir bağlantısı olmayan, yalnız, amaçsız ve toplumdan uzaklaşmış bir bireydir. Zebercet'in böyle olmasında da otel uzamının katkısı çoktur. Zebercet'in dış dünyadan bu kadar kopuk olmasının sebebi yansıtıldığı üzere oteli idaresinin yüklediği sorumluluk, idari işleri kendisi için o kadar önemli olması ve onlarla uğraşmaktan dışarıya çıkamaması değil, tek neden içsel yalnızlığı, dış dünyadan korkarak kopmuş olmasıdır aslında. Otel işleriyle uğraşmadığı zaman da otelden dışarı pek nadir çıkar çünkü onun için dışarıda yapılabilecek bir aktivite yoktur. Bunun sebebi ise romanda belirtildiği üzere hayatını Anayurt Oteli'nde geçirmiş olması, oradan başka bir yaşam alanı bilmemesi, bir anlamda bunun cahili olmasıdır. Bu sorumluluk nedeniyle otelden herhangi bir arkadaş da edinememiştir ve bu yüzden toplumun içine karışamamış, topluma yabancılaşmıştır.

2. BÖLÜM: EMEKLİ SUBAY'IN GİZEMİ

Birinci bölümde kişilik özellikleri üzerinde çokça durulan, yaşadığı uzam Anayurt Oteli ile özdeşleşmiş, aile yadigarı bu kurumu, "yuva"yı yaşatmayı misyon edinmiş, tek işi de bu olan, otel müşterilerinden başka hiçbir arkadaşı olmayan yalnız, içe kapanık bir karakter olan Zebercet, kimseyle kuramadığı bağı Emekli Subay ile kurmuştur. Emekli Subay figürü otele gelen diğer müşterilerin aksine bir iki gün otelde konaklamak yerine kurgunun büyük bir kısmı boyunca otelin içindedir.

Zebercet'in onunla bu tür bir bağ kurması da bundandır çünkü gelen diğer müşterilerin hepsi bir iki gün kalarak geçiciliklerini Zebercet'e sürekli hatırlatırken Emekli Subay'ın bir istisna oluşturması Zebercet'in ona bir arkadaş gözüyle bakmasını sağlamıştır. Her ne kadar romanda aralarında geçen diyaloglara yer verilme de somut bir diyalog kurmasalar da Zebercet'in ona duyduğu yakınlık anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Zebercet, otele gelen diğer insanlar hakkında hep bir tahmin yaparken Emekli Subay karakterinde böyle bir durum söz konusu değildir. Bu durum, romanın başında kurguda bahsedilen karakterler ve sembollerle ilgili bilgi verilirken otel havlusu ve Ortlakçı Kadın figürü hakkında sayfalarca bilgi verilmesinde dikkat çekiciyken Emekli Subay hakkında sadece 4-5 satırlık bilgi verilmesi, aslında figürün gizemini de hissettirmekte, Zebercet'in merakını öne çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra Emekli Subay hakkında ön bilgi verilirken 'Emekli subay olduğunu söyleyen adam' başlığı atılmıştır. Bu da o karakterin aslında gerçek kimliği hakkında yine kapalı bir açıklama yaptığı hissettirilmektedir:

'...Gelen oldu mu?' (Sayfa 27)

'...Beni soran oldu mu?' (Sayfa 32)

'...-Birini mi sordu dediniz?

-Hayır, birisiyle gelecekmış...' (Sayfa 43)

Bu kesitlerden ve yukarıda bahsedilen durumdan yola çıkarak Emekli Subay'ın gerçek kimliğini sakladığı oldukça açıktır. Sürekli kendisini arayan birisi olup olmadığını Zebercet'e paranoyaklık seviyesinde sıklıkla sorması kuşku uyandırıcıdır. Ancak diğer karakterlerle olan diyaloglardan hemen sonra uzun

paragraflarca bilinç akışı tekniğiyle Zebercet'in o karakterler hakkında aklından geçenleri okura aktaran Yusuf Atılgan, Emekli Subay karakteri söz konusu olduğunda bu tekniğe neredeyse hiç başvurmamıştır. Bunun sebebi büyük olasılıkla somut bir biçimde olmasa da içsel olarak bu figürü kendisine bir noktada yakın hissetmesi, benzer yanlarını ya da duygudaşlığı duyumsamış olmasıdır ki bu da Emekli Subay'ın Zebercet'in hayatında önemli bir figür yapar:

'Emekli subayın öğle sonları, geceleri salonda oturuşu Zebercet'i tedirgin ediyor, yalnızlığının rahatlıklarına, sözgelimi eskiden olduğu gibi arada. Kalkıp salonda dolaşmasına, ... engel oluyordu' (Sayfa 28)

Zebercet için bu gizemli figür otele gelen rastgele müşterilerden biri değildir. Hayatı boyunca yalnızlığa alışmış olan Zebercet için Emekli Subay'ın kalıcı konukluğu rahatsız edici olup bir anlamda kurduğu kısır döngü içindeki düzenini bozmaktadır.

Bir süre sonra kurguda, önceden verilen ipuçlarında (sürekli kendisini birisinin sorup sormadığını sorması vb.) verildiği üzere Emekli Subay'ın aslında bir kanun kaçağı olduğu açığa çıkar. Polis durumdan işkillenir ve ara ara otele gelerek durumu sorgular; Zebercet'e Emekli Subay'ın otelde neler yaptığı hakkında sorular sorduğunda aldığı yanıt şudur:

'...Şu koltukta otururdu çoğu. Gazete okurdu; her gün bir yığın gazete. Öğleye doğru iner, yemeğe çıkardı; akşamları da...' (Sayfa 80)

Bu kesitten de anlaşılacağı üzere Zebercet Emekli Subay figürünü kendisine yakın hissettiği için normalden fazla gözlemlemiş, Emekli Subay'ın günlük rutinini aklına kazımıştır.

Zebercet, Emekli Subay'ın kızını boğduğu için polis tarafından arandığını duyunca ona karşı tuhaf bir yakınlık hissetmiş, somut bir ilişki kurmaktan geri dursa da kendince onun gizemine anlamlar yükleyerek onu daha çok izlemeyi tercih etmiştir. Bunun sebebi tahmin edileceği üzere Emekli Subay ile kurduğu özdeşimdir. Nasıl Zebercet Ortakçı Kadın'ı boğduysa Emekli Subay figürü de aynısını bir başkasına yapmıştır. İşledikleri cinayetlerin onlara yüklediği gizem ve kapalılık onları bir notada birleştirmiş, Zebercet'e göre sanki durumu yasallaştırmıştır. Bu durum aşağıda verilen kesitte bilinç akışı tekniğiyle yansıtılmıştır :

'...Kızını boğmuş... Yeryüzünde her şey olağandı. İkisi de bir yakınlarını boğmuşlardı...' (Sayfa 82)

Yukarıda bahsedilen durumlardan da anlaşılacağı üzere Emekli Subay figürü Zebercet'in hayatında bir istisnadır. Yapıtta aksi belirtilmediği üzere yakınlık kurabildiği, yaşadıklarını bağdaştırabildiği tek insan Emekli Subay'dır. Emekli Subay Zebercet'e bir nevi arkadaş olduğu için, her ne kadar bu arkadaşlık alışılmışın dışında olsa bile onu yalnızlığından biraz da olsa çekmiştir. Diğer insanların aksine Emekli Subay, romanda Zebercet'e selam verir, ona 'insan' olduğunu hissettirir. Ancak Emekli Subay'ın -Zebercet'in tek dostunun- bir kanun kaçağı, bir yalancı olduğunun ortaya çıkması, yapıtta direkt olarak belirtilmese de dolaylı yoldan Zebercet'in yalnızlığına etkisi olmuştur.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında Zebercet'in yaşadığı yalnızlık ve yabancılaşma duyguları iki başlık altında incelenmiştir. İlk bölümde, doğduğundan beri Anayurt Oteli'nde yaşamının ve son on senedir Anayurt Oteli'nin sorumluluğunu devralmasının onda yarattığı kısıtlayıcı etki ve bu etkinin onun kimliği üzerinde yarattığı yalnızlık hakkında romandan kesitlerle analizler yapılmıştır. İkinci bölümde ise Zebercet'in hayatında duygusal anlamda bir bağ kurduğu Emekli Subay figürünün kurgudaki yeri ile birlikte Zebercet üzerinde yarattığı yalnızlık duygusu işlenmiştir.

İnsanlar, hayattaki sorumluluklarından dolayı özgürlüklerine istemeyerek de olsa kısıtlamalar getirirler. Bu kısıtlamalar bazen onların sorumluluklarından bağımsız bir hayat yaşamalarına izin verirken bazen de onları sorumluluklarının içine hapseder. İnsan, sosyal anlamda etkileşime girmeye gereksinim duyan bir varlıktır ve sosyal anlamdaki yalnızlık, insanı hayatın her anlamında etkiler. Sorumluluklarında hapsolan insanlar bir robot gibi her gün, aynı şeyleri yapar ve bu da sıkıcı ve tekdüze bir hayatlı yaşamalarına neden olur. Böyle bir hayat yaşayan insanlar, toplum tarafından kenara itilir ve yalnızlıklarında boğulurlar ve doğal sonuç olarak yaşadıkları topluma yabancılaşırlar. Yusuf Atılgan da Anayurt Oteli romanında bu mesajı, kurguyla harmanlayarak okura aktarmıştır.

Anayurt Oteli her ne kadar birey odaklı bir roman gibi düşünülse de aslında içinde bir toplumsal eleştiri barındırmaktadır. Anlayışsızlığın, kenara itilmişliğin, yozlaşmanın hat safhalarda yaşandığı bir toplumu ve Zebercet üzerinden bu toplumun sorunlarını yansıtmaktadır. Zebercet'in Ortakçı Kadın'ı öldürmesi ancak özgürce hayatını yaşayabilmesi; Emekli Subay olarak kendini tanıtan adamın aynı şekilde

rahatça dışarıda gezebilmesi bu yozlaşmışlığı gösterir. Bunun yanı sıra Zebercet'in sosyal anlamda kenara itilmişliği, başkaları tarafından birey olarak görülmemesi de insan ilişkilerindeki yozlaşmayı yansıtır.

Bu tez çalışmasında da Anayurt Oteli adlı romanda bahsedilen toplumun, onun bir ürünü olan Zebercet figürüne olan etkisi incelenmiştir.

Kaynakça

1. *Yesevi Menakınamesi-Altmış Üçte Girdim Yere, Ketebe Yayınevi, 1.Basım,2021*
2. Çakmakçı, Osman. "Edebiyatın Yeraltı Damarı." *Kitap- Milliyet İnternet*, <https://web.archive.org/web/20151228180330/http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/041104/02.html>.
3. *Anayurt Oteli, Yusuf Atılgan, Can Yayınları, 5.Basım, 2020*